

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

СЕКЦІЯ 1.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

Підсекція 1.1.

Актуальні питання адміністративного права та процесу

Керівник підсекції: завідувач кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор юридичних наук, професор Біла-Тіунова Любов Романівна

Секретар підсекції: асистент кафедри адміністративного і фінансового права
Назарчук Анастасія Валеріївна

Ківалов Сергій Васильович

Національний університет «Одеська юридична академія»,
Голова Вченої ради,

доктор юридичних наук, професор,

академік НАПрН України, академік НАПН України,
Заслужений юрист України

ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Вплив права на суспільні відносини виявляється через поведінку учасників цих відносин. Складовою частиною механізму правового впливу є правові засоби, які використовуються для досягнення поставлених цілей. Адміністративне право характеризується специфічними правовими заходами, які відображають особливості предмета і методу регулювання в цій галузі. Варто зазначити, що адміністративне право зазнало змін як на якісному, так і на кількісному рівнях у сучасних умовах, що спричинило зміни і в адміністративних правових засобах публічного адміністрування.

Ці зміни вимагають додаткового обґрунтування з точки зору специфіки застосування адміністративних засобів у різних підгалузях адміністративного права (наприклад, у службовому праві, деліктному праві, муніципальному праві) та в окремих сферах адміністративних правовідносин (наприклад, у наданні адміністративних послуг, розгляді звернень громадян, притягненні до адміністративної відповідальності). Також варто розглянути можливість переоцінки ролі державних цільових програм як важливого елементу взаємодії органів публічної влади.

Державну цільову програму зазвичай визначають як набір взаємопов'язаних завдань і заходів, які орієнтовані на вирішення найважливіших проблем розвитку

країни, окремих секторів економіки або адміністративно-територіальних одиниць. Вона реалізується за рахунок коштів Державного бюджету України та узгоджується за термінами виконання, складу виконавців і забезпечення ресурсами [1; 2].

До основних ознак, які визначають державні цільові програми, відносяться наступні:

1) вони можуть бути розроблені для вирішення найбільш важливих проблем розвитку держави, окремих секторів економіки або адміністративно-територіальних одиниць. Хоча в законодавчому визначенні зазначається «окремі галузі економіки», насправді державні цільові програми охоплюють різні аспекти суспільного життя, соціального та економічного розвитку, виходячи за межі тільки економічної сфери (наприклад, Державна цільова програма з медичної та психосоціальної реабілітації учасників Революції Гідності та АТО до 2023 року, Загальнодержавна цільова програма розвитку водного господарства басейну річки Дніпро до 2021 року);

2) основним джерелом фінансування є кошти Державного бюджету України;

3) програма передбачає визначення чітких завдань, заходів, термінів їх виконання, кола виконавців та збалансованого ресурсного забезпечення;

4) затверджуються виключно спеціальними органами – лише Верховною Радою України (законом) та Кабінетом Міністрів України, тому державні програми, прийняті Президентом України, Національним банком, міністерствами чи іншими органами влади, не належать до цього типу програм. Однак уряд та парламент можуть затверджувати різні програми, при цьому «цільові» програми потребують дотримання певних критеріїв.

Отже, термін «державна цільова програма» позначає певний вид державних програм, які мають специфічні предметні, змістовні та формальні характеристики. Прикметник «цільова» в даному випадку використовується більше як номінальний засіб, ніж як описовий, оскільки всі державні програми передбачають конкретну мету та цілі, а програми без визначеної мети просто не можуть існувати. Тому цей прикметник не несе суттєвого змістового навантаження, і відповідні документи могли б мати назви на зразок «прикладні» або «програми розвитку», і це не змінило б їхню суть.

Державна цільова програма розробляється за низкою умов: а) наявність проблеми, розв'язання якої неможливе за допомогою місцевого або галузевого управління і вимагає державної підтримки та координації між центральними і місцевими органами влади; б) відповідність мети програми пріоритетним напрямкам державної політики, визначеним законами, указами Президента, програмами Кабінету Міністрів та міжнародними угодами; в) необхідність забезпечення зв'язків між різними галузями та регіонами, які технологічно пов'язані; г) наявність реальних можливостей для забезпечення ресурсів, необхідних для реалізації програми [2].

Процес розробки та реалізації державної цільової програми включає кілька нормативно визначених етапів: 1) ініціація розробки програми, створення та

обговорення її концепції (ініціаторами можуть бути Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, Національна академія наук України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, міські ради Києва та Севастополя, а також обласні та міські державні адміністрації); 2) затвердження концепції програми та прийняття рішення щодо розробки проекту, визначення відповідального замовника та термінів виконання розробки програми; 3) розробка проекту програми (у цьому етапі зміст концепції безпосередньо переходить до змісту програми, де обґрунтовується найкращий спосіб вирішення проблеми на основі доступних альтернатив, розробляється перелік конкретних заходів та завдань, здійснюються розрахунки майбутніх результатів і фінансування); 4) проведення державної експертизи та, якщо потрібно, оцінка проекту програми; 5) погодження програми з зацікавленими органами виконавчої влади та її затвердження; 6) проведення конкурсного відбору виконавців; 7) реалізація програми через виконання заходів і завдань органами державної влади та виконавцями; 8) підготовка та оцінка щорічних звітів про виконання програми, а також проміжних звітів у разі необхідності [3].

Державні цільові програми класифікуються за кількома критеріями, подібно до державних програм: за тривалістю реалізації (довгострокові, середньострокові, короткострокові); за сферою впливу (екологічні, соціальні, економічні, оборонні тощо); за територією впровадження (загальнодержавні та місцеві); за співвідношенням мети та обсягу заходів (спеціалізовані та комплексні); за органом, який їх затверджує (Кабінет Міністрів України або парламент).

Таким чином, доходимо до висновку, що суб'єкти публічного адміністрування є основними ініціаторами застосування такого інструменту впливу на суспільні відносини, як державна цільова програма. При цьому юридичне закріплення цих програм здійснюється як на законодавчому, так і на підзаконному рівнях. Доцільним є формування наукових висновків щодо: 1) ролі державних цільових програм в адміністративно-правовому регулюванні; 2) можливості розглядати їх як формальний прояв взаємодії органів публічної влади; 3) використання отриманих результатів для вдосконалення механізмів застосування державних цільових програм як ефективного засобу упорядкування суспільних відносин під час воєнного стану та після його завершення.

Список використаних джерел:

1. Галайко Н. В. Методичні підходи до оцінки ефективності державних цільових соціальних програм. *Вісник Львівського університету*. 2010. Вип. 43. С. 149-154.
2. Про державні цільові програми : Закон України від 18.03.2004 р. № 1621-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15#n40>
3. Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 січня 2007 р. № 106.

Ключові слова: державна цільова програма, публічне адміністрування, взаємодія, органи публічної влади, засіб впливу.

Keywords: state target program, public administration, interaction, public authorities, means of influence.

Біла-Тіунова Любов Романівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри адміністративного і фінансового права,
доктор юридичних наук, професор*

ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Одним із визначальних питань теорії державної служби є створення відповідного інституційно-правового механізму забезпечення участі громадян в управлінні справами держави, зокрема шляхом реалізації права на державну службу. Попри те, що цьому питанню, час від часу, приділялася увага вітчизняними науковцями [1–3], ряд важливих аспектів зазначеної проблематики потребують подальших переосмислень теоретичних положень, з урахуванням сучасних політико-правових реалій і новітніх наукових пошуків. Одним із таких аспектів є питання щодо реалізації у сфері державної служби «принципу рівного доступу до державної служби» (принцип рівності доступу) і принципу недискримінації. Видається, що у контексті зазначеного слід звернути увагу на такі моменти.

По-перше, щодо нормативно-правового визначення названих принципів. У контексті державної служби і на конституційному рівні, і на рівні Закону «Про державну службу» [4] визначено принцип рівності доступу: «рівне право доступу до державної служби» (ст. 38 Конституції України) і «рівний доступ до державної служби» (п. 7 ч. 1 ст. 4 Закону). Таким чином, звертає на себе увагу той факт, що і на конституційному рівні, і на рівні Закону «Про державну службу» йдеться про «рівний доступ до державної служби», а не про «рівне право на державну службу». Як видається, між зазначеними словосполученнями є різниця, яка полягає у тому, що рівний доступ до державної служби – це однакові можливості для осіб реалізувати своє право на державну службу (тобто однакові можливості щодо відповідної процедури відбору на державну службу), а не автоматично однакове право на саму державну службу, як це має місце щодо права на: повагу гідності, свободу, особисту недоторканість тощо. Отже, у цьому разі йдеться про спеціальне право, яке особа отримує після дотримання певних, встановлених законом, вимог і процедур. Стосовно принципу недис-